

Slovenski narod je trpel in bo moral premagati še mnoge težkoče v bodočnosti. Toda o eni stvari je danes slovenski narod prepričan. Prepričan je, da je pot, na katero smo stopili 1941. leta, da je ta pot pravilna in da je po tej poti treba iti do kraja, do zmage, do jutrišnje sreče, do popolne zagotovitve srečnejše bodočnosti slovenskega naroda
EDVARD KARDELJ

Pepel fašizma

Zadnji dogodki v Trstu so pokazali več značilnih dejstev. Prav v vprašanju Trsta je postalo razvidno bolj kot kdaj koli prej, da je politika, ki jo vodi nova Jugoslavija, tako na zunanji kakor na notranji res demokratična in kar je posebno v tem trenutku važno, mirljubna. Da je tako, je dokaz naša velika žrtev, ko smo umaknili svoje čete iz Trsta za ceno obratne tako težko priborjenega mira. Prav tako pa je bilo še enkrat potrjeno, da zmora mednarodna reakcija uveljaviti in oživetiti svoje politične akcije samo s pomočjo in sodelovanjem fašističnih ostankov. Poljski papi Artisevski v Londonu so verni bratje fašističnim razgrajcem v Trstu in Zervasovim četam v Grčiji. Kdor koli ima dobre namene, pa naj živi ali predstavlja kogar koli v svetu, tega ne more oporekati, tudi v primeru Trsta ne.

Takoj, ko so se zadnje edinice Jugoslovanske armade umaknile iz Trsta, je bilo tržaško ljudstvo in preko njega ves svet priča fašističnim provokacijam in demonstracijam. Res smešno je bilo videti, kako so fašisti poleg angleških vojakov vzklili: »E viva Duce« in prepevali »O Italia, il mio cuore«, pesem italijanskega imperializma. Prejšnji fašistični voditelji so smatrali, da je zdaj ozračje čisto ter se takoj vrnili v Trst. Nekateri demonstrirajo ob prisotnosti vojakov odstranjivali jugoslovanske, sovjetske in italijanske zastave, ki so imele rdečo zvezdo. Vsi prisotni fašisti so ta dejanja pozdravljali s ploskanjem. Bilo je še več takih in podobnih dogodkov, kar so svetu sporočila naša uradna poročila iz Trsta.

Tisto, kar nas prav za prav čudi pri teh demonstracijah, je to, da so se vršila ob prisotnosti tamošnjih tujih čet. V nekaterih primerih so celo nekateri vojniki in oficirji — razen če se niso v angleške uniforme preoblekli fašisti — precej aktivno sodelovali. Ta potuha fašističnim poniglavcem je bila nedvomno čudovit dokaz, da je tržaško ljudstvo v ogromni večini proti vsakršnim fašističnim in imperialističnim mahinacijam. To ljudstvo je pripravljeno tudi obračunati s tistimi, ki bi hoteli znova oživetiti politični teror iz dni Mussolinijevega imperija. Vse toorej kaže, da je postala ta ljudska volja v Trstu tako močan faktor, da je bilo treba fašistične kričaje prepustiti ljudstvu, da obračunava z njimi.

Kje bi še mogel kdo dati tako sijajno potrditev, da se je tržaško prebivalstvo odločilo v večini braniti svojo demokratično oblast in na vsakem koraku zahtevati spoštovanje in priznanje Konzulte ter na vsakem koraku izražati se za avtonomen Trst v Titovi Jugoslaviji.

Fašističnim demonstracijam so bile usojene kratke ure. Tržačani sami so razgnali demonstrante in v večernih urah je Trst je manifestiral in ponovno izkazal vdanost svoji konzulti, ne glede na morebitne žrtve. Štirideset dni popolne svobode živi v Tržačanih kot velik in svetel dokument, dokument svobode in demokracije, ki je omogočila Trstu, da si je izvolil svoje ljudsko predstavništvo in ki je Trstu svečano obljubila avtonomijo v novi Jugoslaviji.

Dejstvo je, da je bil v Trstu mir in red, dokler je bila Jugoslovanska armada v Trstu. Zivljenje je se normaliziralo. Ljudstvo je gradilo svojo oblast ter pomagalo pri obnovi. Dokler so bile naše čete v Trstu, se zdalo, da je padlo fašističnim hujskačem na um, da bi priredili nekakšne demonstracije. Iz tega vsakdo lahko sklepa, da je demonstracije idejno zasnovala reakcija, ki hoče s takimi dejstvi kovati svoj politični kapital ter pripraviti material za mirovno konferenco, kjer bi gospoda De Gasperi in Bonomi nastopala z dokazi in dejstvi. Zalosten konec provokacij pa naj bo torej reakciji dovolj jasen opomin, da se bo tako zgodilo tudi v bodoče.

V zvezi s takim zadržanjem tržaškega ljudstva je zanimiva pripomba angleškega poslanca Ivora Thomasa, ki je dejal, da bi Italija čutila izgubo Trsta »kot smrten udarec, ki bi neizbežno podžigal pepel fašizma«. Da se utrdi demokracija v Italiji, je treba dati njej Trst in Primorsko. Kako smešna in bedasta je ta trditve, je dovolj pripomniti samo to, da prav v teh dneh postaja Trst po zaslugi mednarodne reakcije nekakšen pepel in iskra fašizma, ker so fašisti lahko nemoteno prišli na tržaške ulice in hoteli znova pokazati, da je Trst samo etapa eventualnega pohoda italijanskega ali kakršnega koli drugega imperializma. Edini garant za to, da ne postane Trst mesto, kjer bi zasvetila prva iskra novega svetovnega požara, je samo v tem — danes in jutri — da se spoštuje samoodločba tržaškega ljudstva in prebivalstva Primorske, da se spoštuje tako, kakor jo je spoštovala Jugoslavija. In da se prav tako spoštuje tudi spontana zahteva Trsta, da se na mirovni konferenci prizna združenost v demokratično in federativno Jugoslavijo, da se prizna prebivalstvu Primorske, da bo živele svobodno v svoji do-

Na konferenci v Moskvi razpravi ajo o razširitvi poljske vlade

Moskva, 14. jun. (Reuter) Ljudski komisar za zunanje zadeve Sovjetske zveze Molotov, veleposlanik Vel. Britanije Archibald Kerr, veleposlanik Združenih držav Amerike Harriman, ki so bili opolnomočeni na krinski konferenci treh zavezniških držav, da se posvetujejo s članičasne poljske vlade in drugimi demokratičnimi javnimi delavci na Poljskem in v inozemstvu o preosnovičasne poljske vlade na širši demokratični podlagi s priključitvijo demokratičnih javnih delavcev iz same Poljske in Poljaki iz inozemstva ter o sestavi poljskečasne vlade narodnega edinstva, so se sporazumeli, da morajo na zgoraj omenjeno posvetovanje, ki je predvideno v krinskem sporazumu o Poljski, priti sledeče osebe:

1. predstavnikičasne poljske vlade; po poročilu, ki je bilo sprejeto iz Varšave, so bili za predstavnike poljskečasne vlade imenovani: Boleslav Bjerut, Eduard Osubka-Moravski, Vladislav Kovalski, Vladislav Zomulka.

2. demokratični javni delavci iz Poljske: Vincenti Vitoš, Zigmund Zulavski, Stanislav Kutšeba, Adam Kržižanovski in Henrik Kolodzejski.

3. demokratični javni delavci v inozemstvu: Stanislav Mikolajczik, Jan Stančik, Julijan Zarkovski.

Predsednik Truman o poljski konferenci v Moskvi

London, 14. jun. (Reuter) Predsednik Truman je dopisnikom izjavil, da pričakuje zadovoljive uspehe od sestanka, ki se vrši v Moskvi s ciljem, da ustvari enotno poljsko vlado na široki podlagi. Predsednik Truman je dejal, da so bili izdelani aranžmaji za vse stranke, ki izdelajo skupaj svobodno vlado, s katero bi bile zadovoljne vse stranke, in da izgleda mnogo obljublja. Na opombo dopisnikov, da Združene države Amerike še vedno priznavajo londonsko poljsko vlado in da ta vlada ne bo zastopana na pogovorih v Moskvi, je predsednik opomnil poročevalce, da naj bodo previdni in da naj ne spravljajo v nevarnost že uravnoteženega dogovora.

London, 14. jun. (Reuter). Reuter dodaja še naslednje podrobnosti o razgovorih v Moskvi glede poljskega vprašanja: Boleslav Bierut je predsednik Narodnega sveta Poljske, Asudka Moravski pa je ministrski predsednikčasne poljske vlade. On je bil do 5. maja zunanji minister, nakar je podal ostavko. Kovalski je bil prvotno predpredsednikčasne Narodnega sveta Poljske. Vitos je bivši poljski ministrski predsednik in voditelj poljske kmečke stranke. Zulavski je predsednik delavskih strokovnih zvez in eden od vidnih socialistov. Jan Stančik je bil ministrski predsednik londonske poljske vlade do decembra lanskega leta. Večkrat je potoval v Moskvo, da izgleda sovjetsko-poljske težave.

Samo ob sebi je umevno, da se bodo konferenci udeležili Bierut in ostali zastopnikičasne poljske vlade v Varšavi. V Moskvi so mišljenja, da se bodo razgovorov udeležili tudi Mikolajczik ter ostali predstavniki londonskih Poljakov, vendar ta vest ni uradno potrjena v Londonu.

Od treh londonskih Poljakov, ki so bili povabljeni v Moskvo, je Julijan Zakovskij vabilo odločil.

movini in da nikdar ne bo več trepetalo za svojo zemljo, domove in življenje pred fašisti, ki se prav v teh dneh v trumah vračajo v naše primorske vasi.

Demokracija v Italiji pa ne bo utrjena s tem, če italijanski imperialisti zasedejo Trst, kajti dobro vemo, da bi slej ko prej pognali italijanski narod v novo klanje, v novo osvajačno vojno. Pepel fašizma bo v Italiji pogasen takrat, ko bo ljudstvo prevzelo oblast v svoje roke, kar pa je zadeva italijanskega ljudstva samega.

Trst je in bo preizkusni kamen demokracije. Lahko rečemo, da je Jugoslavija uspešno opravila izpit ob njem, tako uspešno, da je njen ugled zopet zrastle v vsem svetu in kar je važno tudi v Trstu, kjer so Tržačani trdno odločeni, da magari z golimi rokami razbijajo poizkuse fašističnih teroristov in zahtevajo svoje demokratične in nacionalne pravice.

Zdaj opravljajo v Trstu izpit še drugi, opravljajo ga slabo, kajti demonstracije jih oblozjujejo. Italijanski imperializem pa je opravil svoj izpit takrat, ko je propadel kot Ducejeva Italija na bregovih Volge, na planinah Jugoslavije in v afriških puščavah.

Ni dvoma, da bo prišel ta izpit v pretres tudi na mirovni konferenci. V tem pogledu pa je Jugoslavija mirna in pomirna. Bojan Stih.

Poljski zastopniki prispeli v Moskvo

Moskva, 14. junija. (TASS): Dne 15. junija so dospeli v Moskvo predsednik narodnega sveta poljske republike Bierut, ministrski predsednikčasne poljske vlade Osubka, Moravski in član predstva narodnega sveta Poljske Kovalski, da se posvetujejo o preureditvičasne poljske vlade. Na osrednjem letališču so pozdravili zastopnike podpredsednik sveta ljudskih komisarjev SSSR in ljudski komisar za zunanje zadeve SSSR Molotov, ljudski komisar za obrambo SSSR armijski general Bulganin, tajnik predstva vrhovnega sovjeta SSSR Gorkin, podpredsednik moskovskega sovjeta Jasnov, poveljnik Moskve generalni poročnik Similov, načelnik protokolnega oddelka ljudskega komisariata za zunanje zadeve SSSR Molohov, načelnik četrtga oddelka ljudskega komisariata za zunanje zadeve SSSR Abramov in drugi.

Sprejemu so prisostvovali tudi člani poljskega veleposlaništva v veleposlanikom Modzelewskim na čelu, italijanski veleposlanik Quaroni, švedski poslanik Soederblum, zastopnik Bolgarije Mihalčev, češki odpravnik poslov Gnidzo, francoski odpravnik poslov Charpentier, prvi tajnik jugoslovanskega veleposlaništva Nikolajevič, načelnik vojaške misije Češko-slovaške republike brigadni general Pika ter zastopniki švedske vlade, ki so na poti skozi Moskvo na Poljsko. Ob obeh straneh letališča je bila razvrščena častna straža. Zaigrali so poljsko in sovjetsko himno, medtem ko so razvili poljsko in sovjetsko zastavo.

Ameriški Poljaki za demokratično Poljsko

Varšava, 13. junija. (Tass). Ministrski predsednik Osupka Moravski je prejel pismo poljske kolonije v Detroitu, ki izraža veselje ob prihodni osvoboditvi Poljske in zalivalnost Rdeči in poljski vojski za njuno junaštvo. Pismo pravi, da so Poljaki iz Detroita poslali vladi Združenih držav resolucijo, v kateri prosijo vlado, da priznačasno vlado poljske republike. Poljska kolonija v Detroitu je organizirala zbirko oblačil in zdravil za svoje rojake na Poljskem. Pismo nadalje poudarja obljubo ameriških Poljakov, da bodo nudiličasni poljski vladi vso pomoč tudi v bodočnosti, za politično in gospodarsko preroditev demokratične Poljske.

Churchill zaskrbljeno poziva k narodni slogi

London, 14. junija: (Reuter). Winston Churchill je v svojem drugem volilnem govoru po radiu dejal: »Obzljajem, da se je razdor v naši narodni enotnosti razgalil pred očmi vseh narodov sveta, izmed katerih mnogi sploh ne razumejo načina, po katerem mi rešujemo svoje zadeve. Preden ne bo odločitve v volitvah, bomo po svetu nujno slabei pri doseganju vseh ciljev. Nismo tako številni, da bi si mogli privoščiti brezkončno omalovaževanje in prezir drug do drugega. Ker hočemo postati pravo središče britanskega imperija in skupnosti narodov, se moramo pokazati složne v vseh glavnih sklepih. Samo na ta način lahko korakamo z ramo ob rami z močnimi enotami, kot so Združene države in Sovjetska zveza. Na tem otoku se mora najti neka močno organizirana enotna sila, ki bo imela pravice in oblast govoriti v imenu Združenega kraljevstva Velike Britanije in severne Irske. Zelo naglo bomo padli v oči sveta, če ne bomo po izidu teh volitev znali v dobi strankarskih bojev. Če bodo za kakršno koli daljšo dobo v našem življenju prevladovala strankarske strasti, nauki in častihlepnost, bodo svetovne velesile, izmed katerih je prva junaška, v jeklo vkovana Rusija, druga pa velesila z močnim predsednikom, ki ima svoj cilj pred seboj, nadaljevale svoje pot pri urejanju problemov, ne da bi se čul britanski glas drugače kot v izrazih ponižnega kompromisa v tujini, doma pa v surovem prepiru. Vesel sem, da se volilni boj ne bo zavlekel do jeseni, čeprav bo trajal dvakrat toliko, kot je navada. V nekaj tednih bomo slišali razsodbo britanskega ljudstva, ki bo stvari razjasnilo in na ta ali oni način dalo oblast preizkušene narodne pomoči kateri koli vladi, ki bo prevzela naše probleme. Prepričan sem, da je nova vlada, ki sem jo jaz sestavil, ena izmed najboljših primerov za izvrševanje nalog, ki so pred nami, a odločiti morate vi. Toda preden se odločite, morate pretehtati resnost teh nalog. Na primer: prvič moramo v najvišji meri storiti svojo dolžnost v vojni proti Japonski, drugič moramo presrečiti armado tako, da se široki ukrepi o demobilizaciji lahko izvrše, čeprav bomo še nadalje vršili naše dolžnosti v Evropi, in tako, da istčasno lahko preosnovamo naše armade za veliko vojno, ki jo vodimo na drugem

Kriza italijanske vlade

Rim, 13. junija. (Reuter): Ivan Bonomi, italijanski ministrski predsednik, je včeraj zvečer podal ostavko svoje vlade princu Umbertou, kraljevemu generalnemu poročniku. Bonomi je pretekli petek izjavil, da je okleval s svojo ostavko zaradi tega, da je dal šestim političnim stran-

kam nadaljnjo možnost pridobitve na času za imenovanje kandidata, ki bi prišli v poštev, da zavzamejo mesto ministrskega predsednika. Medstrankina pogajanja vsekakor še pozno zvečer niso prinesla odločitve, ki bi dala kakšnega splošno sprejemljivega kandidata.

Nasilje nad demokratičnimi Poljaki v Angliji

Moskva, 14. junija. (Pass). »Pravda« objavlja članek Demidova pod naslovom: »Bereza Kartuska na Škotskem«. Članek pravi, da je Bereza Kartuska bila strahotno koncentracijsko taborišče v predvojni Poljski, kjer sta vladala smrt in mučenje. V tem taborišču so poljski fašisti Pilsudski, Rydz-Smigly, Beck in drugi pristaši Arciszewskega imeli v verigah poštene poljske državljane, ki so se upali zoperstavliti ali kritizirati fašistično vlado v Poljski.

Danes pa je ves svet zvedel, da Bereza Kartuska še vedno obstoja v mestu Invercasinng nasproti Edinburgu na Škotskem. Britanski zakoni in red vladajo vsepovsod okrog Invercasinga. V Invercasingu samem pa je še vedno ustanova, ki spominja na staro fašistično Poljsko. Obdana je z žičnimi ovirami, ki onemogočajo vsak stik z ostalim demokratičnim svetom. Tukaj trpijo nesrečni Poljaki, ki se smatrajo za sinove svobodne Poljske in ki ne želijo služiti reakcionarni kliki Arciszewskega. Člani poljske delavske stranke trpijo v tem taborišču največje muke in včasih jih pod pretvezo, da so poskušali uiti, tudi streljajo. Dr. Jagodzinski, član poljske časopisne agencije v Londonu, ki je bil aretiran od britanske policije na zahtevo poljskih fašistov, je prebil dva dni v tem kraljestvu strahote. Ta dva dneva sta zadovala, da sta odkrila pred vsem svetom tajnosti poljske fašistične ječe. Aretacija Jagodzinskega je največji škandal. Še večji škandal pa je, da obstoja Bereza Kartuska na Škotskem. Kje pretepaajo ljudi do smrti? Kje teptajo osnovne zakone demokratičnih pravic in človečanstva? V poljskem koncentracijskem taborišču, ki stoji na britanskem ozemlju? To je posledica izredne zaščite, ki jo uživajo v Britaniji poljski reakcionarni krogi. To je neizbežna posledica lepega postopanja s fašisti, ki ne bo nikdar rodilo dobrih posledic. Jagodzinski je imel srečo, da se je iztrgal iz objema poljske fašistične ječe na Škotskem. Koliko drugih poljskih izseljencev pa še vedno hira v tem poljskem Dachau! Česa so krivi? Vsa njihova krivda je, da ljubijo svojo demovino in se želijo vrniti na Poljsko.

Je li pregreha, ker ne verujejo reakcionarnim voditeljem poljske izseljeniške klike. In vendar so v rokah zločinske tolpe, ki želi zaneti novo vojno med narodi Evrope, obnoviti staro fašistično vlado na Poljskem in prepričati s krvjo svojo demovino, katero so pred vojno spreminili v neznošno kraljevino pokoljev, kazenskih ekspedicij in krivičnih obsodb. Aretacija Jagodzinskega in razkritje Bereze Kartuske na Škotskem je strgala krinko, za katero so nekateri ljudje skušali skriti dejanski obraz poljske fašistične klike v Londonu. Vse te ljudi z Arciszewskim na čelu je skušal reakcionarni tisk prikazati kot zastopnike svobodoljubnih idej. Toda izdali so svoje politično bistvo s tem, ko so aretirali Jagodzinskega. V svojih sanjah vidijo, kako naj bi vsa Poljska postala eno samo ogromno taborišče kot je Bereza Kartuska. Kaj moremo pričakovati od njih na Poljskem, če že v Angliji nimajo nobenih pomislekov in če mučijo in ubijajo poštene poljske rodoljube, katerih edini greh je ta, da ljubijo svojo demovino? Ali je čudno, da se jih Poljaki spominjajo z odporom in sovraštvom? Če na Škotskem ostane ostuden madež, ki ga imenujejo Bereza Kartuska, potem je izključeno vsako resno in iskreno izkorenjenje fašističnih gnezdv v Evropi. Vsi tisti, ki so jih preganili Nemci, se vračajo v svojo demovino. Poljaki pa se ne morejo vrniti domov. Kajti iz rok nemških ječarjev so sedaj prišli v roke poljskih, ki so še bolj kruti. Poljaki, ki so bili osvobodeni iz nemškega fašističnega suženjstva, so postali sužnji poljskih mogotcev v Londonu. Na tisoče Poljakov hira v poljskih fašističnih ječah ne samo na Škotskem temveč tudi v Italiji in Palestini. Zadnji čas je, da prenehajo dogodki, ki omadežujejo in ogrožajo evropski mir.

Nacisti na Danskem se skrivajo pod znakom Rdečega križa

Kopenhagen, 13. junija. (Reuter). Odgovorne uradne osebe danskega osvobodilnega gibanja trdijo, da služi organizacija nemškega Rdečega križa na Danskem kot pribežališče za široko razpredeno nacistično podtalno organizacijo.

Po izpovedih teh Dancev so nastavljeni bivši SS in nacistični častniki in uradniki kot sodelavci pri Rdečem križu, v resnici pa izrabljajo gibanje, da ščitijo Nemce.

Danski rodoljubi zagotavljajo, da številni nacisti, ki zaveznike prepričujejo, da so odvrgli s sebe hitlerjeveku madeže, poskušajo ustanoviti pod zaščito znaka Rdečega križa organizacijo, ki naj bi služila kot celica za protizavezniško gibanje.

Med Nemci, ki so jih prijeli rodoljubi, so dr. Erhardt, vodja nemškega Rdečega križa na Danskem in njegov glavni pomočnik major grof Nottulnsky. O obeh pravijo, da sta bila visoka člana nacistične stranke. Dr. Erhardt je nosil Führerjev prstan ki ga imajo samo stari pristaši stranke.

Aretiran je bil tudi dr. Held iz največje nemške bolnice v Kopenhagenu, iščejo pa barona Rudger von Dosslerja, bivšega šefa nemškega turističnega urada v Stockholmu, ki so ga izgnali iz Švedske zaradi špijonažne delavnosti in je bil kasneje navidezni član nemškega Rdečega križa v Danski. Verjetno je tudi, da je ta podtalna nemška organizacija povezana s sličnimi nacističnimi napori v Nemčiji in na Norveškem.

Truman napovedal bližnjo konferenco »Velikih treh«

London, 14. junija. (Reuter): Predsednik Truman je včeraj izjavil na tiskovni konferenci, da je določen točen čas in kraj sestanka »velikih treh«. Truman je dejal, da ne more objaviti časa in kraja do njegovega prihoda na sestanek, toda pripomnil je, da sta podrobnosti sestanka s Churchillom in Stalinom določila Joseph Davies in Harry Hopkins, Trumanov osebni odposlavec, ki se je pravkar vrnil iz Londona odtod iz Moskve. Predsednik je rekel, da se bodo z njim udeležili konference tudi Stettinius, državni tajnik Združenih držav, James Byrnes, prejšnji načelnik oddelka za mobilizacijo v vojnem ministrstvu, Hopkins in Davies. Izjavil je, da so rezultati Hopkinsove in Daviesove misije v Evropi popolnoma zadovoljivi. Razen tega je izrazil mne-

nje, da so veliki trije sedaj na poti popolne poravnave medsebojnih razlik in da so v boljšem položaju kakor pred misijo Hopkinsa in Daviesa. Potrdil je, da gre Hopkinsovim prizadevanjem v Moskvi za slabo za rešitev mrtve točke veta na konferenci v San Franciscu. Konference »velikih treh« se bodo udeležili tudi admiral Lerhy in načelniki vrhovnega vojaškega poveljstva; ne bodo pa k njej pripuščenih poročevalci.

London, 14. junija. (Reuter) Pariz: V Parizu je baje prispel s strani vlade Združenih držav Amerike prvi odgovor na francoski predlog na konferenco petih velesil glede vprašanja Srednjega vzhoda. Poročajo, da je verjetno odgovor nikalen, čeprav v najprijetnejši obliki.

Reakcionarni poskusi razkovanja Evrope z „zapadno-evropskim blokom“

»Rdeča zvezda« razkrinkuje »bloke in skupine«, ki pravijo proti demokraciji in ogražajo mednarodno varnost

Moskva, 13. junija. (TASS). Diplomatski dopisnik »Rdeča zvezda« Ernest piše: »Angleški časopis »Economist« je pokrenil kampanjo, da bi se ustvarila zveza zapadnoevropskih držav. Kakor tudi si »Economist« prizadeva, da bi prikazal zastareli načrt, ki je že zdavnaj propadel, v najugodnejši luči, vendar je jasno, da želi ta poskus obnoviti zamisel klavnega »bloka štiri« ali »Pancrope«.

»Economist« bi zamen rad prepričal, da ta zveza ni naperjena proti nobeni sili. Vsaka zveza dveh ali več dežel je vedno naperjena proti nekemu, zakaj v nasprotnem slučaju bi bila brez vsakega smisla. Predlog »Economista«, ki ga v dobri veri podpira agencija »Reuters« in angleški radio — zveza med Anglijo, Francijo, Holandsko in Belgijo lahko v svojem končnem smotru edino postavi zapadno Evropo proti vzhodni ter ustvari ugodne mednarodne pogoje za obnovo nemškega imperijalizma.

To, kar je »Economist« skušal spretno zakriti, pa je španski pravosodni minister Aunos naravnost in odkrito povedal: Ustvariti se hoče celinski evropski blok, naperjen proti Sovjetski zvezi. Po Aunosovi izjavi naj bi spadale k temu bloku vse evropske dežele, vključno Nemčija.

Značilno je, da so se za nastanek takega bloka takoj navdušeno zavzeli gotovi turški krogi. V Turčiji živi ne malo privrženecv podpihovanja nesoglasij med velesilami. Znani članikar Yalcin dokazuje v nekem članku, da bi mogla Anglija z odstopom Cirenajike in Bengazije Turčiji dobiti od Turčije važne pomorske in letalske baze. Usaklygil, urednik časopisa »Son postea« prigorvarja Veliki Britaniji in drugim zapadnim velesilam,

Kratke vesti

London, 14. junija. Bukareštanski radio javlja, da je bila pri romunski vladi ustanovljena posebna komisija petnajstih oseb zaradi borbe proti spekulaciji in trgovski sabotaži.

London, 14. junija. Vzpostavljena je javna brzojavna zveza med Britanijo in Češkoslovaško.

Moskva, 14. junija. Člani začasne poljske vlade v Varšavi, ki so bili povabljeni, da sodelujejo v razgovorih z londonskimi Poljaki, so prispeli danes v Moskvo.

London, 14. jun. Hermana Fisterja, bivšega poveljnika koncentracijskega taborišča v Buchenwaldu, so našli z osemnajstimi častniki njegovega štaba v taborišču vojnih ujetnikov okoli 20 milj zahodno od Münchena. Fisterju in njegovim častnikom se je posrečilo ubežati divji besnosti tisočev lačnih in na pol blaznih jetnikov v Buchenwaldu, ki so se sami maščevali nad svojimi stražarji, ko je bilo taborišče osvobojeno. Preoblečenega Fisterja so spoznali med tisoči jetnikov.

Bern, 14. junija. Posebni dopisnik »Observerja« poroča iz Berna, da se na področju Nemčije, ki meji na Švico, tiskata najmanj dva ilegalna nemška časopisa. Eden od njih ima naslov »Bodenseerundschau«, drugi pa »Führer«.

naj se ločijo od Sovjetske zveze, ker bi bilo sodelovanje z njo nemogoče.

Turški tisk se tudi navdušeno pogaja z Grčijo, ali točneje, s grško reakcijo. Turški dopisnik anatolske agencije v Atenah je izročil Grčiji poslanico, ki hoče dokazati, da sta Grčija in Turčija povezani po isti usodi, da je vse, kar je koristno Turkom, koristno tudi Grkom, da — pa naj bi bila za Grčijo glavna vaba — razpolaga Turčija z dobro oboroženo armado, »ki je vsak trenutek pripravljena braniti Grčijo.« Razen tega izjavlja, da veže Turčijo in Grčijo prijateljstvo, ki se ne bo nikdar omajalo in da bosta s sodelovanjem v spodnjem delu Sredozemlja izvršili čine, ki jih bo občudoval ves svet.

Koliko fraz je bilo vendar potrebnih, da se zakrije propaganda reakcionarnega bloka in jugovzhodni Evropi! Balkanski narodi in prav tako grški narod imajo nedvomno svoje jasno mnenje o vlogi takih turških krogov, ki »so pripravljene nuditi pomoč in igrati negativno vlogo v rešitvi povojnih problemov na jugovzhodu Evrope ter vzhodnem delu Sredozemlja. Če pogledamo ta nenadni izliv nečestnosti

Sovjetske odredbe na zasedenem področju v Nemčiji

Uveljavljen je strog red, toda dovoljeno je politično udeleževanje, ki ima namen izkoreniniti vse sledove fašizma

Berlin, 14. junija. (Tass). V Berlinu je bil izdan ukaz o organizaciji vojaške uprave sovjetskega zasedenega področja v Nemčiji in ukaz, ki dovoljuje ustanovitve in delovanje vseh protifašističnih strank in organizacij delavskih zvez.

Ukaz št. 1, z dne 9. junija o organizaciji vojaške uprave sovjetskega okupacijskega ozemlja v Nemčiji se glasi:

»Sledede dajemo s tem na splošno znanje: 1. Sovjetska vojaška uprava je bila postavljena, da nadzoruje izpolnitev pogojev brezpogojne predaje po Nemčiji in da upravlja sovjetsko okupacijsko ozemlje v Nemčiji. 2. Imenovan sem za glavnega načelnika sovjetske vojaške uprave. Armadni general Sokolovskij je imenovan za prvega zastopnika glavnega načelnika vojaške uprave. Generalni polkovnik Serov je imenovan za zastopnika glavnega načelnika za civilno upravo. Generalni polkovnik Kurasov je imenovan za načelnika štaba sovjetske vojaške uprave. 3. Sovjetska vojaška uprava ima svoj sedež v Berlinu. Podpisani: glavni načelnik sovjetske vojaške uprave, vrhovni poveljnik sovjetskih zasedbenih čet v Nemčiji, maršal sovjetske zveze Žukov; šef štaba sovjetske vojaške uprave generalni polkovnik Kurasov.

Ukaz št. 2, ki ga je izdal glavni načelnik sovjetske vojaške uprave dne 10. junija se glasi:

»Druga maja tega leta so sovjetske čete osvobodile Berlin. Hitlerjeve armade, ki so branile Berlin, so se predale, nekaj dni kasneje je Nemčija podpisala listino o brezpogojni vojaški predaji. Petega junija je bila v imenu vlad SSSR, Združenih držav Amerike, Velike Britanije in Francije objavljena izjava o prevzemu vrhovne oblasti na vsem ozemlju Nemčije po vladah gornjih sil. Po zavzemu Berlina po sovjetskih četah je bil postavljen strog red na sovjetskem zased-

benem področju Nemčije. Krajevni samoupravni organi so bili postavljeni in ustvarjeni so bili potrebni pogoji za svobodno in politično delovanje nemškega prebivalstva. Z ozirom na to ukazujem: Dovoljujem ustanovitve in delovanje na sovjetskem zasedbenem področju Nemčije vseh protifašističnih strank, ki stremo po končnem izkoreninjenju sledov fašizma, po okrepi v načel demokracije in državljanjskih svobod v Nemčiji in po razvoju inicijative in aktivnosti širokih množic prebivalstva v tej smeri. 2. Podeljujem delovnemu ljudstvu sovjetskega zasedbenega področja v Nemčiji pravico združevanja v svobodnih delavskih zvezah in organizacijah, da skrbijo za interese in pravice delovnega ljudstva. Podeljujem delavskim zvezam, organizacijam in združenjem pravico sodelovati kolektivne pogodbe z delodajalci in ustanovljati urade za socialno zavarovanje in druge ustanove za medsebojno pomoč, kulturne in druge narodne ustanove in organizacije. 3. Vse protifašistične strankarske organizacije in svobodne delavske zveze, omenjene v členih 1 in 2 morajo registrirati svoja pravila ali programe pri organih krajevne samouprave in pri vojaških poveljstvih ter predložiti liste članov svojih vodstev. 4. Odrejam, da bo v vseh »dobi trajanja zasedbenega režima delovanje vseh organizacij, omenjenih v členih 1 in 2, nadzorovano po sovjetski vojaški upravi in vodeno po njenih navodilih. 5. V skladu z zgoraj povedanim uničujem fašistične zakone, ukaze in navodila, ki se nanašajo na delovanje protifašističnih političnih strank in svobodnih zvez, in so naperjene proti demokratičnim svobodom in interesom nemškega ljudstva. Podpisani: glavni načelnik sovjetske vojaške uprave, maršal sovjetske zveze Žukov; načelnik štaba sovjetske vojaške uprave, generalni polkovnik Kurasov.

nasproti Grčiji v pravi luči, je jasno, da se za tem skriva točno odrejena politika, ki želi omajati trdne temelje demokracije na Balkanskem polotoku. Grški reakcionarji niso slučajno padli v tabor turških politikov. To dejstvo samo označuje njihovo smer, smisel in cilje. Dopisnik anatolske agencije znan tako bučno hvali njihovo politiko in mešetari z »velikimi armadnimi silami Turčije«. V Evropi imamo pač močnejše armadne sile, ki lahko mnogo znatneje nagnejo politično tehtnico.

»Tako«, zaključuje pisec »Rdeče zvezde«, »vidimo povsod, na severu, zapadu in jugovzhodu privrženca razkola na celini in zoperstavljanja različnih narodov v raznih blokih in skupinah. V resnici so naperjeni vsi ti načrti proti enotnosti demokracije na celini, ter proti deželam, ki so se nedavno osvobodile Hitlerjevega jarma in odločno ubrale pot demokracije. »Blok« in skupine, to je dames psevdonomim jurišnega fašizma, zakaj nemški fašizem stavi vse upe v razkovanje zmagovitih narodov. Razkovanje Evrope bi koristilo edino reakcionarjem ter bi bilo najhujše ogrožanje mednarodnega mira in varnosti. Zato demokracijo javno mnenje ne bo nasledilo načrtom, ki jih snujejo imperialistični reakcionarni krogi. Prav danes, ko se stavlja temelji bodočega sveta, morajo biti narodi budnejši kot kdaj koli in pripravljene, da odločno odgovore pogubonosnim nakam sovražnikov demokracije in mednarodne varnosti,« zaključuje pisec.

Bratstvo jugoslovanskih narodov in bolgarskega naroda je potrjeno s krvjo

Beograd, 14. junija. Danes predpoldne se je vršila na Banjići svečana parada edinic I. bolgarske armade, ki se je borila proti skupnemu sovražniku ramo ob ramo s hrabrimi borci Jugoslovanske armade.

Parade so se v prisotnosti maršala Tita udeležili prestolniski bataljoni 10., 12., 16., 3., 8. in 9. divizije I. bolgarske armade na četu s polkovnimi zastavami. Da bi dali izraza trdni borbeni enotnosti jugoslovanskih narodov, so pri paradi defilirali tudi naši bataljoni I. gardijske brigade, kakor tudi konjenice in tanki I. tankovske armade.

Med paradom sta igrali vojaške korčnice vojaška godba I. bolgarske armade in vojaška godba I. gardijske brigade. Ob priliki parade je maršalu Titu raportiral komandant parade, generalni major Genov, komandant 16. bolgarske divizije. Nato je bila prečitana odredba AVNOJ-a o odlikovanju borcev in poveljnikov I. bolgarske armade, takoj nato pa je bila izvršena slavnostna izročitev odlikovanj. Borci in poveljniki I. bolgarske armade so po vrsti prihajali na tribuno, kjer so iz rok maršala Tita sprejemali odlikovanja za izpričana herojska dela, pokazana v borbah za osvoboditev naše domovine.

Ob priliki te parade je imel maršal Tito na borce prve bolgarske armade sledeči govor:

Ko danes čestitam k odlikovanju častnikom, podčastnikom in vojakom I. bolgarske armade, obenem čestitam vsej I. bolgarski armadi k njenemu junaštvu in zaslugam v borbi proti skupnemu sovražniku pri preganjanju okupatorja iz Jugoslavije. Ta odlikovanja so obenem priznanje vsem borcem, častnikom in podčastnikom I. armade, priznanje jugoslovanskih narodov in znak simpatij nasproti bratskemu bolgarskemu narodu.

Današnji dan ima velik pomen. Ta svečanost je krepak izraz naših narodov, bolgarskega naroda in narodov Jugoslavije, da žive v bratski slogi in v miru, da se nikoli več ne ponove stari prepri, da se nikoli več ne ponove tragedije, ki so se odigrale v preteklosti. Ta vojna, skupna borba in skupno prelita kri so dokazale, da ni nobenih elementov, ki bi mogli razdvojiti bratski bolgarski narod od narodov Jugoslavije. Naj bo ta dan še en velik doprinos k večnemu bratstvu in enotnosti jugoslovanskih narodov in bolgarskega naroda.

Danes se moramo tukaj tudi spomniti, da je za veličastno zmago združenih narodov bila v deželah južnih Slovanov prelita kri nepremagljive Rdeče armade, najboljših sinov Sovjetske zveze. Njim se moramo v prvi vrsti zahvaliti, da smo si prislužili svobodo in neodvisnost, da smo premagali največjega sovražnika naših narodov, ki je skozi stoletja stremel, da nas zasnuži in potem uniči.

Na ozemlju Jugoslavije se je prelivala kri slavnih borcev Rdeče armade s krvjo sinov Bolgarije in sinov jugoslovanskih narodov. In to je tista vez, ki bo večno združevala naše slovanske narode, ki želijo živeti v miru, da sami zgradijo svojo boljšo bodočnost ter nikoli niso bili in ni-

koli ne bodo nasprotniki tuje svobode in tuje neodvisnosti.

Zivela velika Sovjetska zveza in nepremagljiva Rdeča armada!

Ziveli sovjetski narodi in njihov genialni voditelj, ki so nam pomagali pri osvoboditvi naše dežele od sovražnika!

Zivelo bratstvo in enotnost narodov Jugoslavije in Bolgarije!

Ziveli armadi Bolgarije in Jugoslavije!

Ziveli naši zavezniki, s katerimi želimo sodelovati v miru, kakor smo sodelovali v vojni!

Smrt fašizmu — Svoboda narodni!

V zahvali maršalu Titu za odlikovanja borcem I. bolgarske armade je komandant armade generalni poročnik Stojčev med drugim dejal, da je naša naloga, da nadaljujemo delo padlih borcev in da na njihovih kosteh in krvi zidamo zgradbo vse do vrha, do naše popolne združitve.

»Pred Vami, gospod maršal, so oboroženi bolgarski delavci in kmetje, oborožena in svojemu narodu zvesta bolgarska inteligenca. Vsi ti so prisegli, da bodo v zvestobi do narodov Jugoslavije in v bratski zvezi z njimi nadalje živeli in delali. Prisegli so, da bodo vedno pripravljene, da tudi v bodočnosti branijo naše prijateljstvo in našo skupnost proti vsakemu sovražniku, notranjemu in zunanemu. Prisegli so, da bodo pripravljene v bodočnosti umreti za pravico in svobodo.«

Obnil se je k bolgarskim vojakom in častnikom in dejal v bolgarski: »Komandirji in borci zaupane mi armade! Pred vami stoji eden največjih herojev in borcev za svobodo. Pred vami stoji učitelj in tvorec bratske Jugoslavije, pred vami je legendarni maršal Tito. Vzkljknimo njemu v pozdrav složni vojaški: Ural!

Zivel maršal Tita!

Na poslednje besede generalnega poročnika Stojčeva je iz tisoč grl bolgarskih vojakov zagrmel dolgočasni: Ura, medtem ko je bolgarska vojaška godba intonirala himno: Hej Slovani.

Danes popoldne so prišli meščani Beograda na ulice in navdušeni pozdravili junaško bolgarsko armado, katere je v gostih vrstah korakala skozi Beograd. Na obrazih bolgarskih borcev se je izražalo veselje. Stevilni transparenti s slikami maršala Tita, maršala Stalina in Dimitrova so pokazali, kaj pomeni pohod I. bolgarske armade, armade Domovinske fronte skozi prestolico Jugoslavije, da je bolgarski narod postal brat jugoslovanskim narodom, da je izginila zadnja sled mržnje, ki je nekdaj razdruževala naše narode.

Pri Spomeniku se je vršil veličasten miting. Vsi govorniki so izražali isto misel, isto željo: večno bratstvo in skupnost med narodi Bolgarije in narodi Jugoslavije, ki je bilo skovano v tej vojni, v borbi proti skupnemu sovražniku vsega človeštva, proti fašizmu.

Maršal Tito pri naših invalidih

Obisk maršala Tita v partizanskih bolnišnicah je spremljala vdanost in velika ljubezen borcev, ki so dali kri in svoje zdravje za osvoboditev izpod okupatorja in domačih izdajalcev. Tovariš Tito je ob tej priliki v razgovoru z ranjenici poudaril, da je vprašanje invalidov rešeno tako, da skoraj ni več invalidskega vprašanja. Ze od vsega početka je naše vojaško, kakor tudi politično vodstvo vprašanje reševalo tako, da so pri vseh edinicah, ki so se zadrževale na kolikor mogoče stalnih mestih, zaposlili prvenstveno invalide, ki so bili sposobni in možni opravljati v takšnih edinicah dela, ki so bila primerna za nje z ozirom na poškodbo. Bili so primeri, ko so invalidi brez nog ali brez rok vršili važne posle, kakor upravniki raznih ustanov, zlasti naših bolnišnic, ki so jih upravljali večinoma invalidi. Vršili so delo politikomisarja, ekonomista itd. Velika skrb, ki jo je polagalo naše vodstvo na invalide, se je čisto jasno pokazala sedaj, ko po štirih letih težke borbe večina invalidov na sedanjih službenih mestih z veseljem opravlja delo. Med invalidi imamo ljudi vseh stanov in sposobnosti. Med njimi je posebno veliko delavcev in kmetovalcev, ki danes zaradi telesne poškodbe ne morejo več opravljati svojega poklica. Naše vodstvo je ustanovljalo različne tečaje, kakor telegrafske, telefonske, strojepisne, intendantne itd., in pa politične šole, kjer so se ravno invalidi, delavci in kmetje usposabljali za novi poklic, katerega danes, ko je naša domovina osvobodjena, lahko s pridom opravljajo in s tem kljub svoji veliki žrtvi koristijo domovini. Mi invalidi s ponosom gledamo na našega genialnega voditelja maršala Tita, ki ni nikdar pozabil svojih hrabrih borcev, saj so v času narodno osvobodilne borbe žrtvovali svojo kri. Besede, ki jih je izrekel pri svojem zadnjem obisku v partizanskih bolnišnicah, smo sprejeli z navdušenjem in hvaležnostjo do svojega velikega borca in voditelja.

Tudi Avstrija in Jugoslavija sta imeli vojne invalide. Tudi prejšnja vojna je trajala štiri leta in tudi bivši invalidi so bili ljudje, ki so dali svoje zdravje na oltar domovine. Tudi bivša Jugoslavija je imela svojo vladno in kralja, toda kako se je rešilo vprašanje invalidov, je marsikomu znano, saj je čutil to rešitev na lastni koži. Zato se je to vprašanje reševati leta 1918 in se je reševalo do leta 1941, do razsula bivše Jugoslavije, a invalidi s sramotno podporo niso mogli ne živeti ne umreti. Dejstvo je, da vprašanja ni

mogla rešiti oziroma ni rešila niti Avstrija niti bivša Jugoslavija. Videli so invalide s klokbom v roki na ulicah, v procesijah itd., ko so bili zaradi sramotno nizke podpore prisiljeni prosjčiti, da ne bi stradali oni in njihove družine. Država je smatrala rešitev v tem, da jim je dala predlog preskrbe in nakupa lajne, in tako likvidirala važno vprašanje: vprašanje invalidov.

Napočil je čas prve in resnične svobode za slovenski narod. Danes, komaj mesec dni po svobodi v novi demokratični in federativni Jugoslaviji, že vidimo, da je to vprašanje skoraj rešeno. Kljub temu, da so naši invalidi povsod poznani in spoštovani in voljeni kot člani v najvišja predstavništva, se najvišji forumi vedno osebno zanimajo za žrtve naše trde borbe z okupatorji in domačimi izdajci.

Ze sedaj, po pretoku kratkega časa je vprašanje rešeno tako, da invalidi, ki so še potrebni zdravniške nege, bivajo v bolnišnicah, kjer so deležni skrbne nege, ostali pa so, kot koristni člani nove Jugoslavije, vsi primerno zaposleni.

Danes se invalidi Jugoslovanske armade ne bavijo z vprašanjem, kako se se bodo preživeli, temveč, kako čim več pomagati in koristiti pri izgradnji naše domovine.

Trst, 13. junija. Danes dopoldne se je zbrala pred stolpom Mestnega osvobodilnega sveta na Piazza Unita skupina italijanskih kvesturinov, ki so opogumljeni zaradi zadnjih dogodkov, zahtevali, da jih naša oblast ponovno sprejme v službo. Ker je oblast zavrnila njihovo zahtevo in jim pojasnila, da fašistov ne bo nikoli jemala v službo, so se kvesturini obrnili na Angleže. Angleži so jim po intervenciji naše oblasti izjavili, da bodo sprejemali v službo v sporazumu z našimi oblastmi. Kvesturini so odšli potem na odsek za socialno skrbstvo in zahtevali podporo, češ da so brezposelni in nimajo od česa živeti.

Tolmin, 11. junija. V Tolminu je bila večerj velika manifestacija, na kateri so množice od blizu in daleč ponovno manifestirale svojo voljo živeti v Jugoslaviji.

Celovec, 10. junija 1945. Po hrbih se skriva še nekaj belogardistov in ustašev, ki hodijo ropat v vasi. Zaveznška oblast jim dovoljuje, da smejo ostajati pri kmetih kot »hlapci« in delavci, pri čemer vršijo načrtno fašistično propagando.

Jumbo: Peppino, ali veš, da bodo nam kolonialnim ljudstvom priznali samoodločbo. — Peppino: Ali to velja tudi za Trst?

Zločini zahtevajo kazni!

Sv. Urh — kraj najstrašnejših spominov, posejan z grobovi pomorjenih Slovencev. — Anžur Ivan, aktivist OF, edini obsojenec na smrt, ki se mu je posrečilo uteči domobranskim rabljem izpred pušk.

Proti koncu leta 1943, ko se je od dne do dne stopnjeval bes domačih izdajalcev, je marsikateri Ljubljčan s tesnobo in ogorčenjem izgovoril ime tega kraja. Skrivnostno so izginjali naši ljudje iz raznih zaporov in na vprašanje — kam — je marsikdo dobil odgovor: »K Sv. Urhu! Zakaj tja? Kje in kakšen je ta kraj?«

Kdor je kdaj hodil iz Ljubljane proti jugovzhodu po Litijski cesti skozi Štepanj vas, Sp. in Zg. Hrušico, mimo Bizovika, je že čez dobro uro zagledal na desni strani ceste, nad vasjo Dobrunje, stolp bele cerkvice sv. Urha. Ta kraj so prvi oskrnili italijanski okupatorji, ki so s pomočjo domačih izdajalcev postrelili na njem šest dobrunjskih gospodarjev, po večini družinskih očetov. Zidana mežnarja, nekaj manjših gospodarskih poslopj in lesena kočica, to je bilo pred okupacijo vse, kar je priselc videl pri sv. Urhu. Med gostim smrečjem, ki je prepleteno z bodočo robdinico, si e težavo utiraj pot. Nenadoma pa se noga vdre v mehko zemljo, smrčje je izsekano, tla so več ali manj zarasla. To so grobovi, v katerih leži po več ubitih ljudi hkrati. Koliko je takih grobov? Posejani so od sv. Urha tja do Orlov. Točno število vedo le tisti domobranci, ki so pobegnili, ko se je bližala narodno osvobodilna vojska. Tudi na vrhu griča so grobovi, neda leč od žičnega obroča, največ onih žrtev iz domače občine. Domobranske morilce so ljudje imenovali rablje od sv. Urha.

Zloglasna 15. četa domobrancev, katere eden prvih komandantov je bil Dežman Alojzij — Zorgovec, doma iz Hrušice, je spremenila grčev Sv. Urha v pravcato trdnjavo. Po zgledu fašistov so spletli daleč okrog cerkve gosto žično mrežo z mnogimi bunkerji. V tej mreži je cerkev s pokopališčem in povečana mežnarja — domobranska kasarna z gospodarskimi poslopji. Tudi za žico je v vsej dolžini obroča izkapan strelski jarek. Celokupniško obzidje ima več bunkerjev v vse smeri. V te bunkerje se je plazila »posadka« sv. Urha s pokopališča strani in so rovi speljali skozi grobove že davno preminulih vaščanov. Prav tako so vodili razni rovi od gospodarskih poslopj v bunkerje znotraj žičnega obroča. Na tako utrjen in oskrnjen grič sv. Urha so nekoga zimskega dne v letu 1943 pričeli voditi žrtev iz domače občine in »obsojenec« iz Ljubljane. »Nam nihče ne uidele se je hvalil podkomandant Korošec in to vpriči domačinke, ki je bila na prisilnem delu pri sv. Urhu. Žrte iz Ljubljane so vozili z avtomobili, največ ponoči. Koliko smrtnih krivok je tiste čase odmevalo iz krajev smrti! Ljudje daleč naokrog so jih venomer slišali. Celu v času, ko se je pri sv. Urhu brala maša in so cerkveni zvonovi pozvali, je iz doline onstran Urha odmevalo bobnenje ročnih granat, s katerimi so rablji skušali udušiti smrtno kriko obsojenih. Koliko svežih grobov in krvavih sledov so opazili ljudje, ki so morali na prisilno delo k sv. Urhu! To so bile zlasti žene, sestre ali hčere partizanov, ki so morale za kazni, da so pustile svoje v borbo za svobodo domovine, ribati izdajalcem tla v »kasarni, čistiti umazane, z nakradenimi žimnicami obložene pograde ali vezati butare v dolini smrti. Marsikatero se sedaj pretresa groza ob spominu na strašne prizore. To tako je bilo teh grozodejstev, da jih ni najskrbnejše prikrivanje ni moglo popolnoma zabrisati. V plitve grobove so polagali gole, izropane mrličke. Lačne lisice so jih odkopavale in marsikateri dobrunjski solarček je s strahom pravit svojim solcem iz sosednjih vasi, kako je videl lisico, ki

je tekla iz doline smrti v gozd za sv. Urhom in nesla kos človeškega telesa v zobeh. Vsi pošteni domačini so se izogibali sv. Urhu. O njem je šel strašnejši glas kot v davnih dneh o zakletem gradu. Grozote, izvršene na posvečenem kraju od najgobnejših zločincev, ki so morili in hkrati molili, so zaprepaščale ljudi in hkrati merili, da dostikrat niso mogli najti besed obtožbe.

Čudežen slučaj je tedaj, da se je nekemu le posrečilo iztrgati se rabljem iz rok in ranjen zbežati prek svojega groba nazaj v življenje, nazaj k poštemim tovarišem in znova najti moči za delo. Anžur Ivan, močan 33 letni mož, zaposlen na ključavničarskem oddelku verške papirnice, je premagal rablje pri sv. Urhu. Zdal lahko kot živa priča izpove zločine izdajalcev, da ne bo nikogar, ki bi mogel podvomiti.

20. decembra 1943. leta je imel v tovarni nočno službo. Zjutraj se je vračal v vas Zadvor štev. 82. Bil je sam s štiriletnim sinkom, žena je odšla na delo. Legel je k počitku in tako trdno zaspal, da ni slišal otroka, ko je odšel iz sobe in ne domobrancev, ki so obstopili posteljo. Domačin Gabrič Srečko, 20 letni domobranci, in še dva prav tako mlada Dolenca, so ga zbudili in mu ukazali, naj jim sledi. Hitro se je odpravil. S seboj je vzela odejo in nekaj hrane. Zunaj je pršil zimski dež. Ognjali so ga proti Urhu skupaj s Sirceljom Antonom in Strojincevo Emo, oba iz iste vasi. Po poti so le malo govorili med seboj. Vsak je razmišljal o svoji bodoči usodi. Kolikor bliže Urhu so prihajali, toliko tesneje jim je postajalo pri srcu. Ni bilo še dolgo, ko so po isti poti gnali sodelavce in sodelavke, od katerih se ni še nihče vrnil. Kakor zverinjak je bil videti vrh griča, ves zamrežen in razrit od krvaveljnih zverij. Vse tri so odgnali v »kasarni« in jih vrgli najprej v klet. Oba moža skupaj, dekle v sosednjo klet. Ze po nekaj minutah je bil Anžur klican k zaslišanju. V pritlični stavbi, levo od vhoda, je bila »pisarnica«. V njej so zasliševali. Zasliševanje je vodil Jakov Jože iz Bizovika, eden od množičnih morilcev pri sv. Urhu, ki je bil hkrati tudi »sodnik«. Zasliševal ga je vpriči nekoga domobranskega oficirja iz Ljubljane. Ker je tajil obdolžitve, ga je omenjeni oficir spodil nazaj v klet, kjer je ostal Sircelj Anton. Ko je stopal iz pisarne nazaj v klet, je opazil na hišnem pragu »stražarja«, Vrščaja Jožeta iz Češnjice, ki ga je izdal. V kleti je preteklo nekaj časa, da so se mu oči privadile temi. Nato sta začela s tovarišem ogledavati klet. Skozi majhno prizemno okence je prihajalo samo nekaj svetlobe. Opazila sta, da je klet sveže pobeljena. Na tleh je bila gola zemlja prepojena s krvjo, temni kolobarji so prekrivali drug drugega. Ostrgala sta nekaj apna z zidu. Povsod so se pokazali sledovi krvi in tudi lesena, nezaklenjena vrata so bila na notranji strani obrizgana s krvjo. Tedaj sta se domislila izpovedi nekoga domobrancia-domačina. Ta je ob neki priliki pravil, kako KUKOVCA Stane iz Polja vsakemu upornemu aretirancu že v kleti s sekuro razkolje glavo. Tesnobo je potekal čas. Kosila ni bilo. Mrazilo ju je. Sircelj je poklical stražo in prosil najprej za jed, ki so jo odklonili, nato za zaposlitev. Tež želji so ugodili. Ognjali so ju na južni konec žičnega oklepa in jima dali kopati zaklonišče za mitraljez.

Na pobeg ni bilo mogoče misliti. Bila sta v dobro zastraženi ogromni kleti. Pred seboj sta imela visoko, gosto prepleteno žico, za seboj cevi puška in topičev. Stražil ju je Gabrič Riko, starejši brat domobrancia, ki ju

je aretiral. Sircelj se je nadejal internacije, ker ga ovadba ni toliko obremenjevala. Anžur je mislil na najhujše, zlasti odkar je videl Vrščaja, svojega izdajalca, ki mu je nekoč zapal. Poznejši dogodki so mu dali upanje, da se bo morda tudi še zanj dobro izteklo, toda bila je le podla igra krvnikov. Po končanem delu so ju zopet odvlekli v klet. Sircelj jih je preprosil, da so ju premestili v hlev. Imel je hud revmatizem in se je bal premočevati v kleti, ki ni imela ne deske, ne slame ali kake odeje. V hlevu sta celo prešla večerjo, ki so jima jo poslali od doma. Dolgo v noč sta šepetala in si v vseh možnostih tolmačila bodoče dogodke.

Ob 8. uri zjutraj so Sircelja poklicali iz hleva in mu veleli, naj se pripravi na pot v Ljubljano. Poslej je bil Anžur sam. Dovolilo so mu, da je šel iz hleva do bunkerja na vzhodni strani, kjer se je razgovarjal s svojo ženo, ki mu je prinesla večerjo. Posrečilo se mu je tudi, da je izpregovoril nekaj besed s Strojincevo Emo, s katero sta pred dnevom in pol prestopila prag tega strašnega kraja. Pomagati je morala v kuhinji, kjer je slučajno slišala pogovor dveh domobrancev, da nekaj nameravajo z obema aretirancema. V nupanju, da se najhujše le ne bo zgodilo, je odšel nazaj v hlev in kmalu na pol oblečen, na kupu slame trdno zaspal. Točno ob 23. uri pa ga je zbudil krvni KUKOVCA Stane in mu na kratko povedal, da so ga obsodili na smrt in naj se takoj pripravi. Znova mu je vstala misel na pobeg. Treba je bilo pridobiti časa. Spomnil se je duhovnika in prosil zanj. »Za komunisti na duhovnik« je bil odgovor. Tedaj se je pričel s silo upirati in se razgledovati po izhodu. Kukovec je takoj zgrabil za pištolo in poklical še pomočnika Briceljina Janeza, ki je stal zunaj hleva. Ta je hitro vstopil z bombami v roki. Obsojenec je spoznal, da se ne kaže več upirati.

Ko je stopil iz hleva, je bila temna noč. Na njegovi levtici je stopal Kukovec in ga z desno trdno držal za zapestje leve roke, z levtico pa mu je v zgornjo laket tiščal samokres. Na hrbtu je čutil puškine cevi stražarjev — morilcev, Briceljina Janeza in Brajerja Ivana. Nikogar ni bilo v bližini. Celu straža je bila odpoklicana. Ni dobro, da ve preveč oseb za take zločine. Onkraj žičnega kroga so takoj krenili po bregu navzdol v smeri proti Dobrunjam. Bil je čudovito miren in to se mu ni zdelo prav. Fingiral je strah in drgetal z levtico, ki jo je stiskal spremljevalec. Ta ga je opozoril: »Glej, da ostaneš miren!« To je bilo vse, kar so izpregovorili po poti.

Nekajkrat je rablji zmanjšal pritisk roke, a vselej znova poprijel. Puške za hrbtom niso popustile. Le kje sem, kje hodim, se je spraševal obsojenec. Ni se spoznal v bregu, kajti prvič je stopal tod. Toda še preden se je razpoznal, so se morilci ustavili. Zdal je Resilna odločitev Stiskajočev levtico je butnil v rablja, ki je takoj sprožil strel za strelom. Toda obsojenec je vso pot — hodilo so le nekaj minut — obručal život posebno, tako da je roka visela nekoliko naprej. Vedel je, da bi mu sicer morilec prestrelil tudi prsi. Dve krogli sta prestrelili zgornjo laket počez, tretja podolgem, ker je bila roka tedaj že iztegnjena. Tudi puški za njim sta se sprožili, a bilo je že prepozno.

V istem trenutku, ko je odtrnil levtico morilca, se je vrgel na tla in se zakotalil v temo nizke grape pod seboj. Ko se je dvignil, je zadel ob oviro. Prvi grob. (V njem je pokopan, teden dni poprej na istem mestu ustreljeni tovariš, trgovec Jančar Mihael iz Zadvoja, oče štirih otrok.) Nato drugi grob. (V njem je pokopana skupaj z Jeriho ustreljena tovarišica uslužbenka veške papirnice Trtnik Justina iz Zadvoja. Mož so ji ubili italijanski fašisti kot talca. Edini otrok je ostal brez staršev.) Tretja ovira je bila najhujša. To je bil se prazen, niemu namenjen grob. Ko se je dvigal iz njega — globok k sreči ni bil — ga je zadel drobec ročne granate, ki so jo vrgli za njim. Ramil ga je po obrazu, toda ni čutil ničesar. Drvel je dalje, prečkal grape v velikem loku in se smrtno utrujen znašel na ravnem polju pod Sv. Urhom.

IZ DELAVSKIH SINDIKATOV

Brivski vajenci se organizirajo

V bivši Jugoslaviji brivskim vajencem in vajenkam ni bila dana prilika, da izpovedo svoje težnje. Ta mladina je bila prepričana izkoriščanju brezvestnih mojstrov in špekulantov. Za obrtni naračaj ni bilo skoraj nič strjenega, čeprav ravno ta doraščajoča mladina potrebuje največje paznje.

Pred dnevi so se brivski vajenci zbrali na svojem prvem sestanku, na katerem in vajenkam ni bila dana prilika, da izpovedo svoje težnje. Ta mladina je bila prepričana izkoriščanju brezvestnih mojstrov in špekulantov. Za obrtni naračaj ni bilo skoraj nič strjenega, čeprav ravno ta doraščajoča mladina potrebuje največje paznje.

Cestno nadzorstvo Ljubljana

Uslužbeni cestnega nadzorstva v Ljubljani so se zbrali na ustanovnem občnem zboru v tako lepem številu kot

V boj proti špekulantom

Danes, ko se naše ljudstvo in naša narodna oblast z vsemi silami trudi, da bi čim prej obnovila našo opustošeno domovino, se skušajo razni špekulanti in brezvestneži okoristiti s težkim gospodarskim stanjem. Zato je boj proti špekulantom in črnohorzijancem del našega dela za izgradnjo demokratične države, del boja proti ostankom fašizma, del boja proti protiljudski reakciji. Ti ljudje s svojim skrivanjem blaga, navijanjem cen in prodajanjem na črni borzi izgrajajo vse predpise o cenah in normaliziranju naših gospodarskih razmer. Z dviganjem cen povzročajo nered na našem tržišču in večjo bedo našega ljudstva. Kot so se pod fašistično okupacijo navadili na brezobziren odnos do ljudstva, zadoščajoč le svojemu nenasitnemu pohlepu za bogatjenjem, tako hočejo tudi zdaj v svobodi nadaljevati svoj roparski posel. Špekulantom je edino merilo na svetu njihov lastni nenasitni žep. Njim ni mar pomanjkanje in trpljenje našega ljudstva, njih ne skrbi obnova in izgradnja naše opustošene domovine. S tem brezvestnim početjem se izključujejo sami iz naše narodne skupnosti. Špekulanti, ki skrivajo blago, s tem dvigujejo cene in izkoriščajo naše ljudstvo, so paraziti, ki žive na račun v borbi izmučenega naroda.

Povsod opažamo, da je bila naša dosedanja borba proti špekulantom in črnohorzijancem nezadostna, dostikrat je pa sploh ni bilo. Celu na javnih trgih so prodajali blago po višjih cenah, kakor jih določa cenik, ki ga je izdalo predsedstvo SNOS-a. Zato je razumljivo, da siromašni sloji našega naroda, ki največ trpe zaradi špekulantov, še niso začutili zaščite v tem pogledu. Hkrati pa moramo opozoriti, da so se špekulanti izkazali za prave mojstre v svojem roparskem poslu, skrivanju blaga in dviganju cen.

Ker je dosedanja izkušnja pokazala, da se ne moremo boriti proti špekulantom samo s prejšnjimi ukre-

pi, je vlada demokratične federativne Jugoslavije pred kratkim izdala zelo oster zakon o pobijanju nedovoljene špekulacije in gospodarske sabotaže. »Za nedovoljeno špekulacijo se bo smatralo vsako gospodarsko delovanje, ki hoče z izkoriščanjem izrednih gospodarskih razmer, nastalih zaradi vojne in posledic fašistične okupacije, doseči nesorazmerno imovinsko korist na škodo narodnih interesov.« se glasi 1. člen tega zakona. In člen 4. pravi: »Nedovoljena špekulacija ali gospodarska sabotaža se bo kaznovala po teži prestopka: 1. z denarno kaznijo; 2. s prisilnim delom od enega meseca do 10 let; 3. z zaplembo dela ali celotnega premoženja; 4. s smrtjo.«

Borba proti špekulantom pa ni samo naloga organov naše narodne oblasti, ki so sedaj prešli od zveznega ministrstva za notranje zadeve nova navodila za boj proti špekulaciji, ampak je državljanska dolžnost vseh poštenih državljanov, vsega našega ljudstva. Široke ljudske množice morajo preiti v boj proti špekulantom, ki so v precejšnji meri krivi pomanjkanja in bede našega ljudstva. Vsi pošteni Slovenci se morajo najtesneje povezati in sodelovati z našo narodno oblastjo in Narodno milico, ki je organ narodno osvobodilnih odborov, da bomo mogli odkriti vse špekulante, saboterje in vse tiste elemente, ki s svojim rušilnim in zločinskim delom nadaljujejo trpljenje našega ljudstva in onemogočajo ureditev naših gospodarskih razmer. Široke ljudske množice morajo tudi same pogumno in odločno razkrinkavati in odkrivati vse špekulante.

Uspeh našega boja proti špekulantom je odvisen od tega, kako bodo široke ljudske množice pomagale organom naše demokratične oblasti v tem boju. Uspeh je odvisen od tega, če bodo široke ljudske množice same znale dovolj odločno in pogumno nastopiti proti špekulantom. Noben napor in nobena zapreka ali obzir jih pri tem ne sme ovirati. S. F.

Razkrinkan špekulant

Špekulanta Levstik in Oblak, ki sta imela skupno trgovino na Raketu, sta si v poslednjih letih nagradila ogromno premoženje. Ves ta čas sta se namreč z vso vneto bavila s črno borzo in drugimi špekulantskimi posli. Ljudem sta neprestano tožila, da so jima Italijani in Nemci popolnoma izpraznila trgovino. Kdor pa jima je ponudil za blago zelo visoko ceno, je mogel pri njima dobiti, kar si je zaželel.

Načelnstvo okrajne Narodne milice za okraj Cerkljeva je nedavno s pomočjo ljudstva temeljito pregledalo vsa poslop-

ja tvrde Levstik & Oblak. V kletih je izsledilo tajne zadržane magacine, v katerih je našlo nepričakovano veliko zalogo vsakovrstnega blaga: 15.000 kg sladkora, 10.000 kg riža, 300 kg prave kave, 640 kg mila Zlatorog, 350 kg sveč, 700 litrov kisa, 350 kg masti, 2600 kg ajde, 2400 kg ovsa, 700 kg žitne kave, 900 kg otrobov, 80 bal angleškega štola in ogromne količine ostalega špeerskega in manufakturnega blaga. Naša narodna oblast je vso to skrivno zalogo zaplenila in jo takoj razdelila med siromašno ljudstvo Loške doline, Zirovnice, Blok, Cerkljeva in Raketa.

Prvi kongres antifašistične omladine Balkana

Beograd, 13. junija. (Tanjug). »Borba« prinaša pod gornjim naslovom članek, ki je posvečen prvemu kongresu antifašistične omladine Balkana. Ze na konferenci, ki se je vršila 10. januarja v Skoplju in kateri so prisostvovali predstavniki omladine Jugoslavije, Grčije, Bolgarije, Albanije in Romunije, je bilo sklenjeno, da čim bodo prilike to dopuščale, se bo vršil kongres antifašistične omladine Balkana. V Beogradu se bo v ta namen vršila predkonferenca v dneh od 18. do 22. junija, ki naj pripravi vse potrebno za kongres, na katerega se bodo pozvali tudi predstavniki vseh mednarodnih omladinskih organizacij na svetu. Prvega kongresa antifašistične omladine Balkana se bo udeležilo 500 izbranih delegatov in opazovalci ter udeleženci z vseh balkanskih držav. Na prvem kongresu antifašistične omladine Balkana se bo razpravljalo o vseh vprašanjih, ki so skupna bal-

kanski omladini, o medsebojnem spoznavanju in mobilizaciji vseh omladinskih moči, ki ga naj združene omladine donese k ohranitvi trajnega miru. Omladina balkanskih narodov je že mnogo storila za zblizanje balkanskih narodov, njihovo skupno življenje, bratskega sodelovanja in pri gradnji bolše in srečnejše bodočnosti. Omladina je prva povzdignila idejo bratstva in edinstva balkanskih narodov. Omladina teh narodov je tudi sodelovala v veliki osvobodilni vojni na strani omladine Sovjetske zveze, Anglije in Amerike in je v tej vojni tudi veliko doprinesla v krvi in žrtvah in s tem bistveno pripomogla k porazu fašistične Nemčije. Bratstvo in edinstvo omladine Jugoslavije, Grčije, Albanije in Romunije je eden od temeljev miru na Balkanu in v Evropi. Zaradi tega bo obnavljanje in okrepitev tega bratstva v veliki meri doprineslo tudi k uvrstitvi miru na Balkanu in k gradnji novega življenja v vseh balkanskih deželah. Prvi kongres antifašistične omladine Balkana pa bo obenem tudi izjava, da je omladina pripravljena na delo za obnovo svoje domovine in za borbo proti vsem onim, ki to obnovo zavirajo.

Ljubljanski peki in slašičarji

Pekovski in slašičarski pomočniki ter drugi uslužbeni iz 16 obratov te stroke so se 13. t. m. zbrali na svojem sestanku da si ustanove strokovno organizacijo. Pršli so tudi mnogi stari delavci strokovnega gibanja, od katerih so se nekateri udeleževali že nad 30 let.

Član glavnega odbora tov. Bricelj je podal politični in strokovni pregled. Objasnili je pomen strokovnih organizacij ter pozval delavstvo, da se potom strokovne organizacije poveže v nerazdružljivo celoto.

Tov. Tome, član časne centralne uprave Zveze delavcev in nameščencev živilske industrije Jugoslavije, je podrobno orisal delo organizacije v Beogradu in Zagrebu ter pozval navzoče, da se čimprej organizirajo tudi v Ljubljani. Nato so si izvolili pripravljalni odbor, ki bo v najkrajšem času organiziral vse delavce in nameščence živilske stroke v ESZDNS.

Ljudstvo v Krminu je zaščitilo svojo narodno oblast

Takoj po osvoboditvi je ljudstvo okraj Krmin izvolilo svojo narodno demokratično oblast, postavilo svoj Narodno osvobodilni odbor. Demokratična ljudska oblast se je utrdila na najzadnejšem delu naše domovine, utrdila se je na skrajnih mejah, do kamor je segal klic naše neizprosne borbe proti fašizmu. Pri tej oblasti so predvsem udeleženi napredni, demokratični Italijani, ki so prav tako odločni braniti svoje priborjene pravice. Trn v peti so te pravice tistim starim italijanskim fašistom, ki se jim je v novih uniformah posrečilo spet vzeti oblast v svoje roke. Posrečilo se jim je, da so deloma dobili zaščito pri zavezniški armadi, ki se pogosto celo poteguje zanje.

Tudi županu, ki je ves čas fašizma gospodoval v Krminu, ni bilo po godu, da mu je stopilo ljudstvo v izvoljenim Narodno osvobodilnim odborom na pot. On in njegovi sodelavci so skušali priti spet do svojih stolčkov.

Dne 9. t. m. je prišel na Okrajni Narodno osvobodilni odbor višji zavezniški oficir in zahteval njegov odstop. Zahteval je, da prevzame oblast spet stari fašistični župan, ki je vrhtega po rodu iz južne Italije in sploh ni domačin. Odbor je zastopniku zavezniške armade odgovoril, da oni sploh ne morejo odstopiti, da jih tudi on ne more odstaviti, kajti izvolilo jih je ljudstvo samo in le to jih more tudi zopet odstaviti.

Zavezniški oficir je nato skušal podpreti svoj zahtevo s tremi točkami, ki naj bi dokazale neveljavnost njihove izvolitve:

1. da jih večina prebivalstva ni volila;
2. da so oni nesposobni voditi upravne posle;
3. da odbor ni sestavljen iz vseh petih strank, kakor je predpisano za vsa Italijo.

Narodno osvobodilni odbor je nato odgovoril s pismenim protestom, s katerim so bile pobite vse 3 točke zapovrstvo.

1. Okrajni Narodno osvobodilni odbor je volilo 95% prebivalstva.

2. Mnogi člani istega odbora so bili sposobni vodje že od leta 1918 do 1923, a jih je nato fašistična oblast odstranila in deloma celo internirala. Prav tako so vsi odborniki imeli svoje odgovorne funkcije tudi v ilegali pod nemško okupacijo. Kako torej, da bi oni ne bili sposobni opravljati svojih poslov?

3. Odbor je sestavljen iz vseh strank, ki so zastopane v okrajju Krmin.

V ponedeljek 11. t. m. so zavezniški sklicali vseh 17 odbornikov in poklicali na sestanek tudi vse tiste fašiste, ki so v Krminu hoteli priti na oblast.

Tedaj se je na krminskem trgu zbrala ogromna množica, okoli 2500 ljudi, ki je glasno vzklikalo in manifestiralo za svojo narodno oblast in za uničenje vsega, kar je fašističnega. Množica je zahtevala, da se fašiste, ki so tako nesramni, da še vedno mislijo na svojo oblast, aretira in da se jih preda Okrožnemu narodnemu sodišču v Gorico. Bes množice do teh fašistov, ki so petindvajset let trpinčili prav to množico, je bil tolikšen, da jim ni dala priti niti do besede in so jih popadli kar z golimi rokami.

Ko so zavezniški to videli, so sami iste fašiste, ki so jim še malo prej nudili zaščito, aretirali in zaprli. Objubili so tudi, da jih bodo poslali narodnemu sodišču v Gorico.

Množica se je začela razhajati, zavedajoč se svoje moči in ponosna na uspeh, ki ga je dosegla s svojim enotnim nastopom.

Ni je šle, ki bi mogla zrušiti moč naših demokratičnih množic. B. G.

Isti fašisti, ki so streljali in ubijali naše ljudi, hočejo danes v Trstu ustvarjati »demokracijo«.

Ljudska PRAVICA

ODGOVARJA:

Kritika na pravem mestu pomaga graditi in obnavljati

V Črnomlju, središču Bele Krajine, se vrše redno kvartni sestanki v »Domu ljudske prosvete«. In o teh sestankih nam piše tovariš M. med drugim: »Sestanki, to je parlament, je izraz ljudske volje. Na teh sestankih, kjer razpravljamo o vseh najvažnejših vprašanjih, bi morali staviti tudi svoje zahteve o ureditvi bodočega gospodarstva. Pri tem moram pripomniti, da meščani v splošnem malo upoštevajo važnost teh sestankov. Rajše se zberejo dva ali trije in med seboj kritizirajo razne ukrepe, namesto da bi iznesli kritiko na mestu, ki je zato določeno. Vsak dober državljan se bo točno udeleževal krajevnih ali mestnih sestankov in bo s svojo kritiko pomagal spraviti gospodarstvo na pravi temelj. Dobro moramo pomniti, da kadar ni z nami, je proti nam in tak noče kritizirati tako, da bi s tem koristil našemu boju.«

V tem vidimo krivdo naših aktivistov, ki niso znali dovolj poučiti ljudi, kaj je njihova dolžnost. Danes je dolžnost slehernega Slovenca, da sodeluje pri obnovi našega gospodarstva. Udeležuje naj se sestankom in v navesti pomaga k izboljšanju. Kritika na pravem mestu bo pomagala graditi in obnavljati, medtem ko zahrbtna kritika le izpodjeda naše delo in napore.

Med drugim piše tovariš tudi o tem, da v »Ljudski pravici« že dalj časa ni opaziti vesti iz Bele Krajine in iz Črnomlja, ki je bil toliko časa glavno mesto. »Saj vemo,« piše tovariš, »da smo sami krivi, da nič ne piše o nas v listu, ki nam je tako ljub, ker nič ne omenjamo svojih težkoč.«

Res je, sami ste krivi, da o vas ni niti vrstice v naših listih. Mnogi le godrnjajo namesto da bi se vsedli in napisali dopis o dogodkih v Beli Krajini, o najbolj perečih problemih, ki se pojavljajo, o nepravilnostih, ki jih opažajo. Naši aktivisti bi zlasti morali aktivno sodelovati pri dopisovanju v naše liste in organizirati dopisnike med ljudmi. Vsakdo bi se moral zavedati, da nam je dolžan sporočiti vsako stvar, ki jo opazi na terenu.

Poštni promet v Sloveniji

Ljubljana, 14. junija. Poštni promet v Sloveniji se obnavlja. Od 7. t. m. gre privatna pisemska pošta v vse kraje Slovenije in v Zagreb. Promet z Beogradom vzdržuje trikrat tedensko letalo. Na našem letališču je ustanovljen zato poštni urad.

Medkrajevni telefonski promet je začasno še vedno pridržan za potrebe vojske in oblasti in posluje poleg vseh drugih krajev tudi s Trstom, Gorico in Reko. Zaradi čimprejšnje preskrbe Ljubljane s hrano, je za »Navode« vzpostavljena posebna telefonska linija z Reko. Prav tako so vzpostavljene tudi direktne linije z Gorico in Reko, da bi bila tržaška centrala, ki je doslej posredovala zvezo s tremi kraji, bolj razbremenjena.

Ker je zdaj najlepša priložnost, da se pospravi z vsemi starimi napravami in se jih nadomesti z modernjšimi, je popolnoma odpravljen brzjavni promet po Moorseevem sistemu. Povsod inštalirajo moderne aparate za pisanje na daljavo. Zlasti dobro je vse to urejeno že na Gorenjskem in Stajerskem, kjer je tudi telefonski promet že zelo avtomatiziran. Uvaja se visoko frekvenčni telefonski sistem, ki omogoča uporabo enega voda za več pogovorov hkrati.

Postopoma priklapljajo tudi že lokalne linije privatnega telefonskega

prometa po Ljubljani in centrala priključuje povprečno od 30 do 50 telefonskih števil dnevno.

Avtobusni poštni promet je pošta predala Ministrstvu za lokalni promet. Uveden je motoriziran tovorni promet.

Objava

Komanda mesta razglašja:

Kretanje po mestu s motornimi vozili mora biti samo po desni strani in s predpisano brzino 15 km na uro. Vsako motorno vozilo mora biti opremljeno z registrirno številko in prometno dovolilnico izdano od pristojne vojaške oblasti. Komanda mesta bo s svojimi organi kontrolirala promet in prometne dovolilnice ter bo vsakdo bodisi zaradi prehitre vožnje, ali zaradi pomanjkljivosti dokumentov odpeljan z vozilom vred na komando mesta.

Ta odredba velja za vsakogar brez razlike čina in položaja.

Komandant podpolkovnik Lokovšek Ivan — Jan, I. r.

Prizadevi v noči 9. junija

Komisija za pomoč prizadetim po eksploziji v noči na 9. junija objavlja, da je prošnjo za dodelitev obleke, perila, obutve in denarne podpore prijavili na magistratu v sobi št. 9, prvo nadstropje. Nakazila se izdajajo takoj, stranka pa mora prinesiti seboj od kvarta izkazilo, da je prošlee res oskudovan in da nima lastne obleke, perila in obutve.

Vsa oblastva, ki so doslej sprejemala tako prošnje, jih morajo nemudoma poslati na Magistrat, soba 9.

Prošnje za izdajo duplikatov živiliških in tobačnih nakazil se vlagajo direktno na odesku za preskrbo v palači Bata, prvo nadstropje.

Delitev opeke in stekla

Komisija za pomoč prizadetim dobavlja vse za enkrat dosegljive količine opeke na sedeže prizadetih rajonov. Dodeljevanje opeke oskudovanim strankam pa vršijo kvartni odbori sorazmerno razpoložljivi količini. Napravljeni so vsi napori, da se v najkrajšem času dobavi še nadaljnja količina opeke.

Na razpologo je tudi manjša količina okenskega stekla, ki ga bodo tudi v kratkem pričeli deliti kvartni odbori.

Javno zgradbe vlagajo prošnje za dodelitev opeke in stekla direktno na ministrstvo trgovine in oskrbe na Aleksandrovi cesti 11. Pod javnimi zgradbami je razumevali državne in samoupravne zgradbe, podjetja in ustanove, ki so danes bodisi mobilizirane ali delajo za javne interese.

Objave Centralne voj. bolnice

C. V. B. odd. za transfuzijo sporoča vsem vojaškim bolnicam v Sloveniji, da jim je na razpologo konzervirana kri in hemotesti.

Točaj za odrejanje krvnih skupin. C. V. B. odd. za transfuzijo, sporoča, da se je pričel točaj za odrejanje krvnih skupin na ploščici in epruveti. Bolnice se naprošajo, da javijo gornjemu oddelku reflektant(ke) za točaj, da jih bomo razpredili.

Poziv dajalcem krvi. C. V. B. odd. za transfuzijo, sporoča: V petek 15. t. m. naj se javijo naslednji: Podgoršek Marjan, Streliška ul., Doleno Marija, Grosuplje, Socan Marjan, Stefanova ul. 16, Pavšič Zora, hotel »Slon«, Vrhovnik France, Ježica, Lenarčič Lucija, Ježica, Lambret Zinka, Dobrunje 15, Modio Ljudmila, Domo-branska 13, Kuecar Ivan, Belgijska vojašnica, Lenarčič Marinka, Wolfova ul. 3, Tepina Edvard, Draga 43, Podrižaj Roza, Streliška ul. 9.

Dajalec krvi ne smejo jesti nobene mastne hrane pred dajanjem!

Pozivamo vse ostale dajalce krvi, ki se krvi niso dali in so že registrirani, da se javijo zaradi dajanja krvi v prihodnjih dneh, od 8 do 10.

Vojaška veterinarska bolnica zdravi tudi živino civilistov

Pri Sv. Kristofu v Ljubljani (na Tyrševi cesti zraven tovarne »Alpeko«), se nahaja in deluje vojaška veterinarska bolni-

ca. V tej vojaški veterinarski bolnici se zdravi tudi živina civilistov, dokler se ne osnuje civilna veterinarska bolnica.

Vsi živinorejci iz Ljubljane in okolice se s tem obveščajo, da svojo bolno živino pripeljejo na brezplačno zdravljenje v to bolnico, seveda v slučajih kjer je živina sposobna hoditi. Bolnica ima tudi infektološki oddelek s plinsko komoro za zdravljenje garjarjih kopitarjev. Vse garjeve kopitarje naj lastniki pripeljejo v to bolnico, da se razplinjajo, s seboj pa po možnosti naj prinesejo pol kilograma žvepla.

V slučaju, da mera bolna žival ostani na zdravljenju v bolnici, je lastnik bolne živali dolžan pripeljati seboj potrebno količino krme.

Natančneje podatke daje Uprava bolnice ali pa okrožni veterinar pri okrožnem odboru OF za Ljubljansko okrožje — Sv. Petra cesta 3-11.

Razglas

V ponedeljek, 18. t. m. se bo vršilo vpisovanje osnovnih, meščanskih in srednjih šol ter vadicne v mariborskem okrožju in bo: 1. Vpisovanje učencev v vse mariborske osnovne šole na kvartih. Izjema je Magdalenski kvart, kjer bo vpisovanje za deklško šolo v gostilni »Pri Juristru«, za deško pa v gostilni »Pri Lokomotivci«, Frankopanova 29. — 2. Za vse učence srednjih šol, ki so obiskali nemško šolo, pa morajo v dopolnilne tečaje, na klasični gimnaziji od 14. do 20. t. m., od 8. do 10. ure. Prijavijo se tu tudi vsi učenci srednjih šol, ki so študirali pod bišvo Jugoslavijo, pa jim za časa okupacije ni bil dovoljen nadaljnji študij. — 3. Za vadicno in trgovsko šolo (akademijo) se bo vršilo vpisovanje na učiteljsko, za trgovsko šolo od 14. do 20. t. m. od 8. do 10. ure. — 4. Za meščanska šole v Stolni (meščanski šoli.)

Poziv založnikom šolskih knjig!

Ker bo zahtevala preureditev šolskih v duhu nove dobe in pa njih ustreznost sestava novih učnih knjig daljšega časa in intenzivnega dela, se bodo na šolah v Sloveniji smele začasnno rabiti odesane knjige, ko bodo po primerni prireditvi na novo odobrene. To je potrebno tudi iz gospodarskih razlogov, ker trenutno primanjkuje tiskarskega materiala in je prav, da se po možnosti izrabijo stare knjige, ki jih imajo založništva za mnoge predmete na razpologo še v visokih nakladah.

Prezres učnih knjig vseh šol, ki spadajo v področje ministrstva za osveščanje, bo izvršila Komisija za pregled učnih knjig, ustanovljena pri ministrstvu za prosveto. V ta namen se založništva šolskih knjig pozivajo, da pošljejo komisiji najkasneje do 16. junija t. l. po 3 izvode vsakega učbenika, ki ga imajo še v nakladi, pa najsi je za okupacije formalno odobrilev imel ali ne. Obenem naj pri vsaki knjigi navedejo višino razpoložljive naklade. Izvodi naj še s prošnjo za pregled nasplošno v Knafličjevo ul. 9, soba št. 8 (bivši srednješolski odesk prav. oddelka).

Komisija za pregled učnih knjig.

Podatki o obrtniških obratih

Mestni odbor OF za Ljubljano bo dostavil obrtnikom kovinarskih in instalaterskih strokov svojega okoliša prihodnje dni vprašalno pole o stanju delavnice itd. Opozorjamo, da so pozvani zanesljivo odzovevjo pozivku in da osebno predložijo zahtevane podatke. Kdor slučajno ne bi prejel poziva, naj dvigne vprašalno pole pri Kmetijskem hramlinem in posojilnem domu, Tavčarjeva ulica št. 1, pritriljeje.

Obrtniško zborovanje na Taboru

Mestni odbor OF — odesk za industrijo in obrt sklicuje za nedeljo, dne 17. t. m. ob tričetrt na 9 dopoldne v dvorani Sokolovega doma na Taboru zborovanje obrtniške vseh strokov iz mesta in bližnje okolice. Na dnevnem redu bodo vprašanja političnega in socialno-gospodarskega položaja obrtniškega in potrebnih ukrepov za obnovo obrtniške delavnosti.

Obvestilo trafikantom!

Odesk za preskrbo, tobačni oddelek, obvešča vse trafikante, da je vpisovanje potrošnikov tobaka podaljano do 25. junija 1945.

Šivilje modistke

Zveza delavcev in nameščencev tekstilne in oblačilne industrije Jugoslavije v Ljubljani, vabi vse pomočnike in pomočnice za damsko in belo perilo, ter vse modistkinje, na skupni sestanek, ki se bo vršil v ponedeljek, dne 18. junija 1945. ob 19.30 zvečer v Delavski zbornici na Miklošičevi cesti št. 22a, I. nadstropje soba št. 5.

Dan muropoljske konjereje,

ki je posvečen pomoči za obnovo delovanja naših društev. V vseh vaseh na Murskem polju zbira ta dan naša mladina denarne prispevke. Naj ne bo nikogar, ki ne bi prispeval po svojih močeh vsaj z malim darom.

Spored:

1. Ob 8 pregled in licencovanje žrebecev od 2. leta in starejših.
  2. Po pregledu žrebecev prodaja na dražbi enoletnega žrebička čistokrvne ameriške kasaške pasme.
  3. Ob 10 zbirališče na sejmišču za slavnosten obhod, v katerem bo na čelu naša mladina, okrašeni vozovi vpreženi z najboljšimi kasači, državni žrebec in izbrani plemenski konji.
  4. Obhod po mestu in zbor na glavnem trgu v Ljutomeru.
  5. Govor tov. Novak Julčeta, referenta za obnovo konjereje.
  6. Državna himna in razhod.
- Ob 15 v Sokolskem domu svečana akademija: pevski zbori, godba, recitacije, govori. Po akademiji ples in druga zabava. Konjerejci iz Slovenije, udeležite se te naše priredbe, s katero proslavimo tudi 70 letnico Kasaškega društva v Ljutomeru.
- Okrajni odbor OF Ljutomer.

Drobne vesti

OF Dobrunje. V nedeljo 17. junija vas vabimo ob 4. uri popoldne na miting ki se vrši na travniku pri gostilni Penko v Sostrem. Okrasite svoje hiše z vencem in zastavami, da bo pramnik naše osvoboditve čim lepši. S polnoštevilno udeležbo bomo pokazali, da smo zavedni Slovenci. Narodne noše vabljene. — Pripravljalni odbor.

Okrožni mestni odbor OF Ljubljana poziva vse reje prašičev, ki nameravajo cepiti prašiče proti prašičji rdečici, da prijavijo čimprej število prašičev, katere želijo imeti cepilne, v uradu mestnega tržnoveveterinarskega urada v Ljubljani, Krekov trg 10-I.

Drž. tehniška šola v Ljubljani poziva vse učence in učenke, ki se nameravajo leto jeseni vpisati na kateri koli oddelek in v kateri koli letnik zavoda (tehniška srednja šola, delovodska šola, moška šola, šola za glasbilo in ženska obrtna šola), da se javijo do 20. junija med 9 in 10. uro v direktorij pisarni (Gorupova ulica, št. 10, I. nadstropje) Učenci(nke), ki ne bodo mogli opraviti opustitve te predhodne prijave, v jeseni ne bodo pripuščeni k rednemu vpisovanju. V svrhu te prijave naj učenci(nke) prineso s seboj zadnje šolsko spravevalo, za I. letnike delovodske šole tudi še spravevalo o pomošniškem izpitu.

Bolničarji in bolničarke Rdečega križa v Ljubljani imajo dne 16. junija 1945 ob pol 20 v svoji dvorani Komenskoga ul. 18-I, obvezno predavanje. Udeležba za vse obvezna.

Slogaš! Pevska vaja se vrši v petek 15. VI. ob 19.30 v Slogi. Pridite vsi in točno!

Darovi

V svrhu podpore svojcem padlih partizanov: Hočevar Minka lir 250; Verbič Ivanka lir 250; Standač Marija lir 100; tov. Magra lir 15.000; tov. Svetlin-Sebenik lir 1000; tov. Pogaržnik lir 5000; Bohoričeva ulica lir 500; Jakovec Rudal lir 700; Vrtačnik Ivanka lir 100; Perša Stefan, knjigovodja lir 500.

Za ranjene narodno osvobodilne vojske: Kovačič Julc lir 100; Mozetič Marija lir 200; Stukel Marija lir 100; Vidic Slavka lir 1500; Uštar Ivanka lir 1000; Klinc lir 100; Kocijan Ivan lir 200; Radonjič Pijo lir 5000; Flos Jože lir 200; Bazilija Emil lir 200; Zupan Andrej lir 200; Peterka Martin lir 500; namesto venca na grob Tomana Ivana.

Za interniranec povratnike: Zupan Erwin lir 100; Rupnik lir 200.

V dobrodelni namen: Prijatelj Darinka lir 500. — V počastitev spomina skladatelja lov Janka Subica, daruje prof. Slajs Jan 300 lir za vdovo in sirote padlih borecev.

Ljubljana in okolica darujeta: Inicijativni združeni odbor za Slovenijo 100.000 lir; vasi iz bišvo občine Dev. Mar. v Polju poleg obleke in živeža 43.466 lir; Rudnik, živež in 6.200 lir; Odbor OF pri glavnem odboru enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščencev v Ljubljani 2.330 lir; Dravlje 4.525 lir; Litografija Josip Cemažar 50.000 lir. Darovi neimenovanih bodo objavljeni prihodnjč.

VIDMAR TOMO

poštni inšpektor v pok.

Blagopokojni leži v kapeli sv. Nikolaja na Zalah, pogreb bo v petek, dne 15. junija 1945, ob 1/2 popoldne izpred cerkve na Viču na tamkajšnje pokopališče.

Ljubljana, dne 14. junija 1945. Neutolajljiva žena Antonija roj. Sever, hčerki Tomica in Milena, zet dr. Hribar Miroslav in vnučka Tomiška.

U neopisanj žalosti javljamo tužnu vest našoj rodbini, da je 24. IV. 1945 v Vinici na Kupi pao junaškoj smrtu naš dohri in nikad nepozabljeni suprug, otac, brat i drug

ZVONIMIR BLAŽEVIČ

Ekonom Komesarjata partizanske eskadrile za vezu V. 8. N. O. W. J.

Njegovi ratni drugovi partizani pokopali su ga na groblju u Vinici dne 26. IV. 1945, gdje će zasada mirno počivati. I ova naša nova žrtva dala je svoj život u borbi sa okupatorom i domaćim izdajalcem, za čast, sloboda i bolju budućnost naše izmučene Domovine, neka mu je slava i hvala.

Sibenik, Ljubljana, dne 14. junija 1945. Uzaloceni: supruqa Zorka, rod. Lozić; sin Tomislav, part. vodnik; hči Mira; majka Vica; braća Jozo i Paško, partizani; sestre i obitelji Blažević i Lozić.

OGLASI

Službo dobe

Gospodinjko POMOČNICO, pridno, vajeno dela, samostojno, takoj sprejme 5 o l j š a družina, Naslov in upr. »Ljud, pravice št. 776.

Gospodinjko POMOČNICO, vajeno knube in vraga dela, sprejem po dogovoru, Sv. Petra cesta 12. b

Prodamo

POVRŠNIK za srednje postavo iz prvovrstnega blaga, dobro ohranjen, prodam, — Slomškova ulica 23 — naravnost. l

Damski DEZNI PLaSČ nov, balonski s kapuco, prodam ali zamenjam, Florijanska ul. 13.III., desno, zadnja vrata. l

Kupimo

PIANINO dober, kupim takoj. — Ponudbe na upravo pod »Dobri pianino« št. 786. k

KUPIM VSE STEVILKE »Dachauskega« poročevalca, Naslov v upravi »Ljud, pravice« z navedbo cene — pod št. 785. k

Poizvedbe

NAJ DENA JE BHLA manjša vsota denarja na Čankarjevem nabrežju pred trgovino M. Vidmajer. Dobi se v trgovini. o

KDOR JE ZAMENJAL 15. junija pri sestanku v Tiskarni »Ljud, pravice« moški dežnik z rumeno klnjko, naj ga odda proti vrtnitvi svojega pri vratarju tiskarne. o

Uprava »Ljudske pravice«

obvešča, da smo iz posloplja tiskarne »Ljudske pravice« preselili oddelek za inserate, naročnino, male oglase, objave, poizvedbe, osmrtnice, na Miklošičevo cesto št. 5, (poleg hotela Uniona).

TANJUG za Slovenijo

potrebuje za stalno namestitev

STENOGRAFE

za francoski, nemški in italijanski jezik. Zglasite se na Tyrševi c. 1, IV. nadstr.

GROBOVI

Naznanjamo vsem sorodnikom, tovarišem in vsem, ki so jo poznali in imeli radi, da je meseca aprila 1945 padla v zarji svobode nad vse ljubljane hčerka in sestra

ŠIVIC MARA - MAJDA

bolničarka pri Gorenjskem vojnom področju Njeno mučniško truplo bo prepeljano, čim bodo prilike ugodne na Jesenice. Zaljučji: oče in mati; Angelca, Vida, Konrad in Vinko, sedaj v NOV ter ostalo sorodstvo. Jesenice, Kranj, dne 16. junija 1945.

Sporočam vsem sorodnikom in znancom, da je umrl 28. apr. 1945 v Dachau-u moj mož in očka

ČAMPA ANTON

uradnik železn, direkcije v Ljubljani v 47. letu starosti. V Ljubljani, dne 14. junija 1945.

Zaljučja žena Anica, hčerka Taša por. Kuhar in ostalo sorodstvo.

Ni mi bilo dano dočakati zlate svobode slovnaroda, po kateri je tako hrepnel. Zanj je žrtvoval svoje življenje 5. aprila 1945 naš nad vse ljubljani sin, brat in stric

JAKOB PRISTOV — LADO

pekovski mojster v Stražišča 266. star 56 let. Bil je intendant pri četki artileriji IX. korpusa. Padel je v zasedi na Gori nad Idrijo, kjer truplo počiva v neznanem grobu. Naj mu bo lahka svobodna slovenska zemlja! Globoko zaljučje rodbine: Pristov (stari, bratje in sestri), Hočevar in Meglič.

Teško prizadeti javljamo vsem, ki ste ga poznali, da je 3. t. m. v Dachau-u daroval svoje življenje, star 48 let, moj srčno ljubljani mož in zlati očka

BORŠTNIK BRUNO

višji kontrolor drž. železnice Dočakal je vstajenje svojega naroda, ni pa mu bilo dano vrtni se v krog svoje družine, po kateri je toliko hrepnel. Ohranite tudi temu tihemu in skromnemu kovarju naše svobode blag spomin. — Sv. maša zadušnica v bo darovala v cerkvi sv. Antona na Viču v ponedeljek, dne 18. junija 1945 ob pol 7 zjutraj. Ljubljana, dne 14. junija 1945.

Zaljučji: Krista, žena; Tatjana in Milena, hčerki; Pavel, brat z rodbino; Marija Borštnik, teta in krušna mati; rodbina Sluga, in ostalo sorodstvo.

Dne 12. decembra 1944 je darovala svoje dragoceno življenje po groznem mučenju fašističnih in izdajalskih izvržencev za svobodo svoje ljubljene domovine, trajno nepozabna mati

ZIGON VIKTORIJA

Naj ji bo lahka domača gruda, ki jo je tako ljubila.

Ljubljana, Dachau, Ravensbrück, Trst, 5. 6. 1945. Zaljučji: Zarko, Uroš in Sava, sinovi; Alojzij, mož; Milena, hči — in ostalo sorodstvo.

V osvobodilni borbi slovenskega naroda je za njegovo svobodo in svetlo bodočnost žrtvoval svoje življenje naš ljubljani

MIRKO KLEMENČIČ

dipl. trg. akad. in trgovec v Kamniku

Kot talca so ga nemški okupatorji ustrelili dne 31. januarja 1945 v št. Vidu nad Ljubljano. — Zvesta ideja, za katero je umrl, nečestno žalujeva za njim. Kamnik, dne 14. junija 1945. Mila, žena; Borivoj, sin.

ZAHVALA. Za posledicam težkih poškodb, ki jih je zadobil po nesreči v prvi uri svobode, je izdihnil 16. maja 1945, naš dragi sinček in bratec

TONCEK LUKANC

K večnemu počitku smo ga položili 19. maja na tamkajšnje pokopališče.

Obenem se najiskrenejše zahvaljujemo vsem, ki so spremlili našega Tončka na zadnji poti, za poklonjenje mu čvete in izkazano zadnjo čast, kakor tudi tržički godbi in zastopstvu Narodne zašcite mesta Trziča.

Zaljučja družina LUKANČEVA. Trziče, dne 14. junija 1945.

Sporočamo vsem sorodnikom in znancom, da je za svobodo domovine žrtvoval svoje življenje naš ljubljani sin, brat in stric

MUZLOVIC MARJAN

intendant II. bataljona

Njegovo truplo počiva začasno na Črnom vrhu nad Idrijo.

Ljubljana, Beograd, Senoče, Trst, 14. VI. 1945.

Zaljučji: mama, sestre, bratje in ostalo sorodstvo